

HE 50/2020 vp hallituksen esitys eduskunnalle tieliikenteen ammattipätevyysdirektiivin ja ajokorttidirektiivin muutosten täytäntöönpanoa koskeviksi laeiksi

Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunnassa on käsiteltävänä hallituksen esitys HE 50/2020 vp eduskunnalle laiksi tieliikenteen ammattipätevyysdirektiivin ja ajokorttidirektiivin muutosten täytäntöönpanoksi. Liikenteen turvallisuuskouluttajat ry on saanut pyynnön antaa kirjallinen asiantuntijalausunto.

Liikenteen turvallisuuskouluttajat ry esittää lausuntonaan seuraavaa.

LIITU vastustaa verkko-opetuksen rajoittamista 12 tunnin enimmäismäärään. Nykyinen joustava opetuksen toteutustapa mahdollistaa nykyaikaiset, kustannustehokkaat ja monipuoliset opetusmenetelmät osallistujan asuinpaikasta riippumatta. Verkko-opetuksesta on muodostunut suosittu vaihtoehto suorittaa ammattikuljettajien jatkokoulutus. Suomessa verkkokoulutuksia on suoritettu vuonna 2019 noin 100 000 kappaletta. Monipuoliset ja digitaaliset opetusmenetelmät tulee säilyttää jatkossakin. Digitaaliset palvelut edistävät tasapuolista palvelujen saatavuutta asuinpaikasta riippumatta, tehostavat ajankäyttöä, lisäävät joustavuutta, vähentävät liikenteen päästöjä sekä tuovat kustannussäästöjä.

LIITUn jäsenyrityksellä CAP-Group Oy:llä on asiakaspalautteita noin 1500:lta verkkokoulutuksen suorittajalta aikajaksolta 23.4.2019-14.2.2020.

Asiakaspalautteiden keskiarvot (asteikko 1-10)

- Kuinka todennäköisesti osallistut ammattipätevyyden jatkokoulutuksen verkkokoulutukseen tulevaisuudessa? > keskiarvo 8,9
- Kuinka todennäköisesti suosittelisin ammattipätevyyden jatkokoulutuksen verkkokoulutusta ystävillesi tai koulutuksesta sinulta kysyvälle? > keskiarvo 8,8
- Tyytyväisyytesi verkkokoulutukseen: Ilmoittautuminen ja koulutuksen aloitus > keskiarvo 8,7
- Tyytyväisyytesi verkkokoulutukseen: Koulutuksen sisältö > keskiarvo 8,0
- Tyytyväisyytesi verkkokoulutukseen: Järjestelmien toimivuus > keskiarvo 8,8
- Tyytyväisyytesi verkkokoulutukseen: Kokonaistyytyväisyys koulutukseen > keskiarvo 8,6

Vertailuna asiakaspalautteita perinteisesti luokkaopetuksena pidetyistä jatkokoulutuksista. Palautteita n. 1900:lta osallistujalta ajanjaksolta 23.4.2019-14.2.2020.

Asiakaspalautteiden keskiarvot (asteikko 1-4)

- Kouluttajan asiantuntevuus 3,8
- Kouluttajan esiintyminen 3,8
- Koulutuksen sisältö 3,5
- Koulutustilat 3,3

- Käytännön järjestelyt 3,5
- Innostukseni ennen koulutusta 2,9
- Innostukseni koulutuksen jälkeen 3,4.

Yleisarvosana koulutuksista 9,0 (asteikko 4-10).

Verkkokoulutukset ovat kasvaneet markkinalähtöisesti suosituksi vaihtoehdoksi suorittaa ammattikuljettajalta vaadittava jatkokoulutus mielekkäällä tavalla.

Huomioitavaa on, että ammattipätevyysdirektiivissä kannustetaan nykyaikaisten menetelmien kehittämiseksi seuraavasti: ”jäsenvaltioille olisi annettava selkeä mahdollisuus parantaa ja nykyaikaistaa koulutuskäytäntöjä”. Direktiivissä edellytetään, että ”verkko-opetusta käytettäessä hyväksytyt koulutuskeskukset on varmistettava, että koulutuksen asianmukainen laatu säilytetään”. Suomessa verkko-opetuksen laatuvaatimukset on asetettu Traficomien toimesta, jotka ovat täyttäneet direktiivin vaatimukset kansallisesti jo 4.2.2019 alkaen. Hyvän säädösvalmistelun on oltava ennustettavaa. Jatkuva sääntelyn tempoilevuus aiheuttaa epävarmuutta ja lisää taloudellista riskiä markkinalähtöisesti kehitystyötä tekeville toimijoille sekä aiheuttaa sekaannusta palveluja käyttävien yritysten ja kansalaisten piirissä.

Muilta osin LIITU kannattaa jäsenensä Suomen Ammattiliikenne Akatemia Oy:n lausuntoa ammattipätevyysäädöksiin liittyen.

LIITU ehdottaa lisättäväksi opetusluvan myöntämisen edellytykseksi (Ajokorttilaki 42 §) opetuslupaopettajan teoriakokeen suorittamisen Traficomien vaatimusten mukaisesti ja ajokorttilain 44 § lisättäväksi vaatimuksen opettajan ja opetettavan välisestä sukulaisuus- tai huoltajuussuhteesta.

Opetusluvan myöntämisen edellytysten väljentäminen muun muassa sukulaisuussuhteesta ja opetuslupaopettajan teoriakokeesta luopuminen ovat synnyttäneet ajo-opetusmarkkinoille harmaata taloutta, joka kilpailee alan toimijoiden kanssa ilman elinkeinona harjoitettuun autokoulutoimintaan liittyviä velvoitteita. Nykyiset vaatimukset eivät ole riittäviä toimenpiteitä estämään harmaata taloutta ja luvattoman autokoulutoiminnan kaltaisen toiminnan harjoittamista, koska haettujen opetuslupien kokonaismäärä on kasvanut erittäin voimakkaasti. Vuonna 2017 lupia myönnettiin 16472 ja vuonna 2019 jo 31518 lupaa (Lähde: Traficom). Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että lähes puolella henkilöauton ajokortin suorittajista opetustapa on lähitulevaisuudessa opetuslupa, jos vertailulukuna käytetään hyväksytyjen henkilöauton ajokokeiden lukumäärää. Vuonna 2019 kyseisiä ajokokeita suoritettiin 61737 (Lähde: Traficom).

Opetuslupaopettajan teoriakokeen poistaminen on lisännyt säädösten vastaista opetuslupaopetuksen toteuttamista. Tämä ilmenee opetuslupalaisten asioidessa pakollisissa ajokorttiopetuksen autokouluissa suoritettavissa osioissa ja kuljettajantutkinnon ajokokeissa. Huomionarvoista on, että ongelmat johtuvat useimmiten puutteellisista perustiedoista kuin tietoisesta vilpillisestä toiminnasta. Epäselvyyksiä on mm. siinä ketä ja kuinka montaa oppilasta yhdellä opetusluvalla saa opettaa, milloin ajo-opetusharjoittelun saa aloittaa.

Useasti tapahtuu myös niin, että ajokokeeseen ei päästä opetuslupa-autolla, koska opettajan poljin ei ole asianmukaisesti asennettu tai sitä ei ole lainkaan.

Ajokoepaikkakunnasta riippuen puutteellisen polkimen takia ajokokeisiin lähtöjä peruuntuu pienemmän volyymin toimipisteillä vähintään viikoittain ja vilkkaimmilla ajokoepaikkakunnilla päivittäin. Varovaisen arvion mukaan vuositasolla vähintään n. 1000 (4 ajokoetta/työpäivä) opetuslupalaisen ajokoetta käännytetään takaisin tutkintotoimistolta. Tämä aiheuttaa kokeen suorittajille ylimääräisiä kuluja euromääräisesti vähintään 135 000 € vuodessa. Lisäksi peruuntuneet ajokokeet aiheuttavat järjestelmään tehottomuutta ja pidentävät kansalaisten palveluaikoja tutkintojen suorittamiseksi. LIITU huomauttaa tässä yhteydessä myös siitä, että opetuslupalaiset vuokraavat yhä useammin autokoulun auton ajokokeeseen. Pääsääntöisesti syynä on se, että poljinvaatimus ei täyty asianmukaisella tavalla opetuslupa-autossa.

Liikennesääntöjen osaamisen hyvä taso täytyy varmistaa asianmukaisella opetuslupaopettajan teoriakokeella, joka on kohdennettu uuden kuljettajan opettajan osaamisen keskeisiä osa-alueita varten. Opettajan vääränlaiset asenteet ja käsitykset liikenteestä siirtyvät yhtä helposti oppilaalle kuin oikeatkin tavat. Teoriakokeeseen tulisi lisätä sisältöjä opetuksen antamisesta käytännössä sekä liikennekäyttäytymiseen ja liikenneturvallisuuteen asennoitumisen kyselyä, jossa nostetaan esille niitä käytöstapoja ja asenteita, joita opettaja haluaa oppilaalle välittää. Opetusluvan hakijalla tulisi olla tietoinen ymmärrys kyseisten asioiden tärkeydestä.

LIITU huomauttaa myös uudistuvan tieliikennelain tuomista muutoksista ja yleisen liikennetietouden sirpaloitumisesta nykyisellä kontrolloimattomalla opetuslupaopettajan luvan myöntämismenettelyllä.

Sampsa Lindberg
toiminnanjohtaja
Liikenteen turvallisuuskouluttajat ry